HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

מסורת הש"ס

ג) תמורה יז: [ע"ש בכורות יד: ע"ש], 3) שייך לע"ב,

נוסחת הריב"ן

ג) דהוו: ב) תנן: ג) יקריב אותו לרצונו לפני ה׳: ד) תמונת העולה הבשר והדם וגו׳ והדר ודם ולדי שלמים זבחיך ישפך כו׳: ה) כך נהוג: ו) כך נהוג: ז) בהווייתו יהא:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה יכול יעלם וכו׳ ועשית עולותיך תמורת עולה הבשר והדם וכו׳ כדרך שאתה נוהג בשלמים: (ב) ד"ה ת"ל רק וכו׳ עולה וולדות שלמים: (ג) ד"ה אמאי וכו׳ דגמרי בה מיתה בלבד:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] גמ׳ רבי עקיבא וכו׳ בהווייתו יהא. ר"ב עי׳ מ"מ ובתוס׳ ע"ב ד"ה ר"ע: ב] תוס׳ ד"ה (בדף הקודם) הגה"ה יפלו לנדבה וכו׳ מפני שרחוין לבא בכולן שלמים ומיירי מתניתין בסתומין כל"ל: ג] בא"ד דאמר דוקא לזירותי דלז יכול להכיא בכולן אחד מקרבנותיו דמשמע אבל אמר לקרבנות מזירותי לא דמשמע אכל וכו׳ כל"ל. מ"מ: ד] ד"ה הגה"ה הלכה היא וכו׳ אז נדר. מי׳ נדר נמתק וכ"ב נאמר: ה] ד"ה דאבל"ל וכו׳ שנדר בנדור מלא בנדור נמתק. וכ"ב בזיר מ"מ: ו] ד"ה קתני וכו׳ דדין תמורת אשם. מי׳ דדין תמורת אשם נמתק. וכ"ב מנהוג בתמורת אשם דין אשם: ז] בא"ד דכתיב תשא ובאת הבשר הא. מי׳ הא נמתק. וכ"ב והדם מ"מ: ח] בא"ד ותמורת אשם נאשם עולה. מי׳ עולה נמתק וכ"ב אשם. מ"מ:

הגהות התוספות

1. ל"ל דלזירותי. 2. ל"ל דלא משמע. 3. תיבת קאמר נמתק. 4. תיבת מכולן נמתק. 5. נדל"ל ומדרבא. 6. ל"ל ובין כי. 7. תיבת שלמים נמתק. 8. ל"ל גמירי. 9. ל"ל במלותו. 10. ל"ל והדם, הא כו׳. 11. ל"ל דלאו.

מוסף רש"י

בולדי קדשים ובתמורתם הכתוב מדבר. דאתא לאשמועינן שיקרבו למזבח, דאי לעיקר הקדש אתא למה לי למכתב שיעלם לירושלים, הא אשמעינן קראי טובא דאשר לך פן תעלה עולותיך וגו׳ (בכורות יד:). **וימנע מהם מים ומזון.** דהא איקריים ליה תשא ובאת (תמורה יז:). ת"ל ועשית עולותיך. והאי קרא אמיץ לרב קדשיך (שם).

עין משפט נר מצוה

לא א ב מיי׳ פ"ג ופ"ד מהל׳ תמורה הל"ח:
לב ג מיי׳ שם פ"ג הל׳ ח ופ"ד הל"ב:

תורה אור השלם

1. דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן וְאֶל בָּנָיו וְאֶל כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן הַגֵּר בְּיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יַקְרִיב קָרְבָּנוֹ לְכָל נִדְרֵיהֶם וּלְכָל נִדְבוֹתָם אֲשֶׁר יַקְרִיבוּ לַיְיָ לְעֹלָה: ויקרא כב יח
2. רַק קָדְשֶׁיךָ אֲשֶׁר יִהְיוּ לָךְ וּנְדָרֶיךָ תִּשָּׂא וּבָאתָ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ: דברים יב כו
3. וְעָשִׂיתָ עֹלֹתֶיךָ הַבָּשָׂר וְהַדָּם עַל מִזְבַּח יְיָ אֱלֹהֶיךָ וְדַם זְבָחֶיךָ יִשָּׁפֵךְ עַל מִזְבַּח יְיָ אֱלֹהֶיךָ וְהַבָּשָׂר תֹּאכֵל: דברים יב כז
4. וְהִקְטִיר אֹתָם הַכֹּהֵן הַמִּזְבֵּחָה אִשֶּׁה לֵיהוָה אִשֶּׁם הוּא: ויקרא ז ה

פי' הרא"ש

והלא דמי חטאת מעורבין וכו׳ ואיך יפלו לנדבה וה"ה דהוה מצי למפרך והלא דמי שלמים מעורבין בהן ואיך יביאו מדמי שלמים עולות: אמטו להכי סתומים אין מפורשים לא שכך קבלו הלכה למשה מסיני. מפורשים לא מצית אמרת כבר פסקה תנא דבי ר׳ ישמעאל דולד חטאת ותמורת חטאת למיתה אזלא. וה"ה מתו בעליה ונתכפרו בעליה (ג) דהלכה למשה מסיני דכולהו מתות אלא דניחא ליה לאתויי תנא דבי ר׳ ישמעאל דדריש להו מקראי. וכיון דהחטאת מתה גם המעות כיון דפי׳ לדמי חטאת יאכלו לים המלח: רק קדשיך אשר יהיו לך. בתמורה פ׳ ואלו קדשים ה"ק קדשיך אלו התמורות. נ"ל מדכתיב והיה הוא ותמורתו יהיה קודש: אשר יהיו לך אלו הולדות. נ"ל משום דקדושים בהווייתן ונולדו קדשים ובתמורה הכתוב מדבר דאילו עולות ושלמים [גופייהו] כבר נתפרש כל דינם. יכול יעלם לבית הבחירה וימנע מהם מים ומזון בשביל שימותו כדרך שעושין בולד חטאת ובתמורת חטאת דלמיתה אזלא. תלמוד לומר ועשית עולותיך הבשר והדם. ובסיפיה דקרא נמי כתיב ודם זבחיך ישפך [והבשר] תאכל דהיינו שלמים: כדרך שאתה נוהג בעולה תנהוג בתמורתה וכדרך שאתה נוהג בשלמים תנהוג בולדן ותמורתן יכול אף ולד חטאת ותמורת אשם כן. לא הזכיר באשם ולד דאשם בא זכר ומשום דנקט באשם א׳ נקט בחטאת נמי א׳: תלמוד לומר רק למעוטי ולד חטאת ותמורת אשם ר"ע אומר אינו צריך מיעוט לאשם: ואמאי והא גבי ולד חטאת הוא דגמירי דהא חטאות מתות הלכה למשה מסיני אבל עולה ושלמים מדגלי הלכתא בחטאת אבל אינהו לא: הוה אמינא ולד חטאת בכל מקום וכו׳ אי הוה כתיב תשא ובאת ולא הוה כתיב ועשית

א"ר יוחנן הלכה היא בנזיר. כך דהואיל וסתומין הן אע"פ שמעורבין הן יפלו לנדבה: **מותר נדר יהא לנדבה.** והכא נמי כיון דהני מעות לא לריכי שכבר מת [ג]הוו להו מותר ויפלו לנדבה ואין חוששין לדמי חטאת שבהן: **אמטו להכי סתומין.** תנן דיפלו לנדבה דאין הלכה בידינו אלא מסתומין: **אלא ר"ל.** דמפיק ליה מן קרא מאי איריא סתומין אפילו מפורשין כיון דמת הוה ליה מותר ואמאי [ד]מתי דמי חטאת יצאו ליה המלח: **כבר פסקה תנא דבי ר"י.** דלמיתה אזלא: **רק קדשיך אשר יהיו לך וגו׳.** מי הן אותן קדשים שהן עכשיו ועתידים להעמיד אחרים תחתיהם שריבה הכתוב אשר יהיו לך הוי אומר ולדי קדשים ותמורתן. ומה הן תקנתן כמו שנאמר לאחריו: **תשא ובאת אל המקום.** אלא שיהא בהן הכתוב משאר קדשים שעולים אל המקום כדכתיב בפרשת ויקרא [ה] אם עולה קרבנו מן הבקר זכר תמים יקריבנו אל פתח אהל מועד [ו] וכך כתוב בזבחי שלמים [שם ז]: **יכול יעלם לבית הבחירה וימנע מהם מים ומזון.** שיכניסם לכיפה בשביל שימותו ת"ל לאחריו ועשית עולותיך [ז] הבשר והדם על מזבח ה׳ אלהיך והבשר תאכל לומר לך כשם שאתה נוהג בעולה [ח] נהוג בתמורתה כדרך שנוהג בשלמים [ט]נהוג בולדותיהם. ולדותיהן לגבי עולה לא חשיב דאין עולה בלא אלא זכר אבל שלמים אם זכר אם נקבה כתיב וכן נמי בשם ליכא ולד דאינו בא אלא זכר: **ת"ל רק.** שאין הכתוב מדבר אלא בתמורת עולה [ט] ולדות שלמים ולא בולד חטאת ותמורת אשם ודם זבחיך ישפך דכתיב בקרא היינו שלמים: **ר"ע אומר אינו צריך.** למעט אשם שהרי הוא אומר אשם הוא בהווייתו [י]. ולקמן מפרש מאי קאמר: **קתני יכול יעלם.** כמו אמר מר יכול יעלם ת"ל ועשית עולותיך הבשר והדם טעמא דכתב רחמנא ועשית עולותיך משום הכי לא יומתו ולדי שלמים ותמורת עולה הא אי לא כתב קרא אזלי למיתה: **אמאי הא גבי ולדות חטאת הוא דגמרי** (ג) **מיפה.** בלבד במס׳ תמורה (דף כא:) ולא גבי שאר ולדות קדשים ותמורותיהם: **אי לאו קרא.** ועשית עולותיך הוה אמינא ולדי חטאת מתים בכל מקום שהן אבל אלא לרבי שמעון בן לקיש אפילו מפורשין דנימא מקרא מלא דבר הכתוב ואמאי תני בתמניתין מפורשין לא: **מפורשין לא מצית אמרת.** דיפלו לנדבה דכבר פסקה תנא דבי רבי ישמעאל דולד חטאת מתה ולא לנדבה וה"נ נימא בתמורת שלה דלאיבוד אזיל ולא לנדבה דהכל נקרא מותר חטאת בין ולד חטאת בין תמורת חטאת כי[6] הכא דמפרש מפורשין לא: והיפר לה בעלה או הכהן דתנן במסכת מעילה (דף יא.) היכא דהפרש מעות לנזירותו ומת והיו לו מעות מפורשין כל אלה שאינן חטאת עצמן אם מותרות עליהם וה"ה דמצי למימר דהלכה גמירי לה חטאת מתה אלא ניחא ליה לאתויי תנא דבי רבי ישמעאל [דתנא] חטאת מתה עולה ושלמים יקרבו שלמים[7] כל אחד כדיניה כמו בשנתינו דקאמר עולה תיקרב עולה: **רק** קדשיך אשר יהיו לך. בתמורה ברים פ׳ אלו קדשים דרים רק קדשיך אלו התמורות אשר יהיו לך אלו הוולדות דלעולה ושלמים גופייהו לא איצטריך שהרי כבר מפורש בויקרא זאת תורת עולה ותורת שלמים: **ומאי** תקנתן תשא ובאת. בירושלים: יכול יעלם לבית הבחירה וימנע מהם מים ומזון כדי שימותו. כלומר יכניסם כדרך שעושין בולד חטאת ובתמורת חטאת דאזלו למיתה: **ת"ל** ועשית עולותיך הבשר והדם. סיפא דהאי קרא ודם זבחיך ישפך והבשר תאכל והיינו שלמים וסמיך ליה האי קרא רק קדשיך לומר לך כדרך שאתה נוהג בעולה כלומר שקריבין למזבח בתמורתן וכדרך שאתה נוהג בשלמים דסיפיה דקרא אייר בשלמים דכתיב והבשר תאכל נהוג בולדה ונקט תמורה לגבי עולה דזכר לא שייך ביה ולד וגבי שלמים דנקבה נקט ולד: **יכול** אף ולד חטאת ותמורת אשם וכו׳. גבי חטאת נקט ולד שהיא באה נקבה וגבי אשם שהוא בא זכר והכי קאמר יכול אף בולד חטאת תנהוג בו דין חטאת ובתמורת אשם דין אשם כלומר שיקרב לשם חטאת ולשם אשם תלמוד לומר רק למעוטי ולד חטאת ותמורת אשם דאכין ורקין מיעוטין: **ר"ע אומר** [אינו צריך]. דאינו מביא לאשם אלא אשם עצמו: **קתני** יכול יעלם. כמו אמר מר: **ואמאי** הא גבי ולד חטאת הוא דגמירי מיתה. דהילכתא גמירי לה דחמש חטאות מתות ואלו הן [ולד] חטאת ותמורת חטאת וחטאת שמתו בעליה ונתכפרו בעליה באחר ושעברה שנתה והואיל ולא אייריי[8] בשלמים ועולה מהיכא תיתי שימותו: **אי** לאו קרא הוה אמינא ולד חטאת בכ"מ. שילקה בגבולין שימותו אבל מעולה ומשלמים יביאם לבית הבחירה: [9] **קתני** יכול אף ולד חטאת ותמורת אשם כן ת"ל רק הא למה לי קרא [דלא] יקריבו כו׳: לאשם הוא דאתא. לומר שאינו קרב אשם דאי לאו קרא הוה אמינא תנהוג בתמורת אשם [כדין תמורת עולה ופריך הא נמי הילכתא] דכל שבחטאת מתה באשם רועה לפי׳ ר"ת דפירש כל שבחטאת מתה באשם עולה פריך הכי דמשמע [דאי לאו קרא ה"א ז] דדין תמורת אשם] כדין שנוהג בתמורת עולה דין עולה וליתא דהלכה דתמורת אשם לא קריבה אשם אלא עולה ומשני דודאי לחטאת נמי צריך קרא לומר [שאם קרב] חטאת ואשם קאי עלה בעשה דהכי משמע קרא תמורת עולה וולד [שלמים] יקרב כל אחד במינו[9] האי לשם עולה והאי לשם שלמים כדכתיב תשא ובאת ועשית עולותיך הבשר [הא][10] ולד חטאת ותמורת אשם לא תשא ותקריב לשם חטאת ותמורת אשם לשם [ח] עולה אלא ולד חטאת מתה מהילכתא ותמורת אשם מהילכתא קריב לשם עולה לפירוש רבינו תם דבסמוך לאו[11] הבא מכלל עשה עשה דאי מהילכתא הוה אמינא הילכתא שלא יקריב חטאת ואשם ואי מקריב ליה לא מיחייב קא משמע לן קרא ואי

מלא לרבי שמעון בן לקיש אפילו מפורשין דנימא מקרא מלא דבר הכתוב ואמאי תני בתמניתין מפורשין לא:

מפורשין לא מצית אמרת. דיפלו לנדבה דכבר פסקה תנא דבי רבי ישמעאל דולד חטאת מתה ולא לנדבה וה"נ נימא בתמורת אלה דלאיבוד אזיל ולא לנדבה דהכל נקרא מותר חטאת בין ולד חטאת בין תמורת חטאת כי[6] הכא דמפרש מפורשין לא: והיפר לה בעלה או הכהן דתנן במסכת מעילה (דף יא.) היכא דהפרש מעות לנזירותו ומת והיו לו מעות מפורשין כל אלה שאינן חטאת עצמן אם מותרות עליהם וה"ה דמצי למימר דהלכה גמירי לה חטאת מתה אלא ניחא ליה לאתויי תנא דבי רבי ישמעאל [דתנא] חטאת מתה עולה ושלמים יקרבו שלמים[7] כל אחד כדיניה כמו בשנתינו דקאמר עולה תיקרב עולה: **רק** קדשיך אשר יהיו לך. בתמורה ברים פ׳ אלו קדשים דרים רק קדשיך אלו התמורות אשר יהיו לך אלו הוולדות דלעולה ושלמים גופייהו לא איצטריך שהרי כבר מפורש בויקרא זאת תורת עולה ותורת שלמים: **ומאי** תקנתן תשא ובאת. בירושלים: יכול יעלם לבית הבחירה וימנע מהם מים ומזון כדי שימותו. כלומר יכניסם כדרך שעושין בולד חטאת ובתמורת חטאת דאזלו למיתה: **ת"ל** ועשית עולותיך הבשר והדם. סיפא דהאי קרא ודם זבחיך ישפך והבשר תאכל והיינו שלמים וסמיך ליה האי קרא רק קדשיך לומר לך כדרך שאתה נוהג בעולה כלומר שקריבין למזבח בתמורתן וכדרך שאתה נוהג בשלמים דסיפיה דקרא אייר בשלמים דכתיב והבשר תאכל נהוג בולדה ונקט תמורה לגבי עולה דזכר לא שייך ביה ולד וגבי שלמים דנקבה נקט ולד: **יכול** אף ולד חטאת ותמורת אשם וכו׳. גבי חטאת נקט ולד שהיא באה נקבה וגבי אשם שהוא בא זכר והכי קאמר יכול אף בולד חטאת תנהוג בו דין חטאת ובתמורת אשם דין אשם כלומר שיקרב לשם חטאת ולשם אשם תלמוד לומר רק למעוטי ולד חטאת ותמורת אשם דאכין ורקין מיעוטין: **ר"ע אומר** [אינו צריך]. דאינו מביא לאשם אלא אשם עצמו: **קתני** יכול יעלם. כמו אמר מר: **ואמאי** הא גבי ולד חטאת הוא דגמירי מיתה. דהילכתא גמירי לה דחמש חטאות מתות ואלו הן [ולד] חטאת ותמורת חטאת וחטאת שמתו בעליה ונתכפרו בעליה באחר ושעברה שנתה והואיל ולא אייריי[8] בשלמים ועולה מהיכא תיתי שימותו: **אי** לאו קרא הוה אמינא ולד חטאת בכ"מ. שילקה בגבולין שימותו אבל מעולה ומשלמים יביאם לבית הבחירה: [9] **קתני** יכול אף ולד חטאת ותמורת אשם כן ת"ל רק הא למה לי קרא [דלא] יקריבו כו׳: לאשם הוא דאתא. לומר שאינו קרב אשם דאי לאו קרא הוה אמינא תנהוג בתמורת אשם [כדין תמורת עולה ופריך הא נמי הילכתא] דכל שבחטאת מתה באשם רועה לפי׳ ר"ת דפירש כל שבחטאת מתה באשם עולה פריך הכי דמשמע [דאי לאו קרא ה"א ז] דדין תמורת אשם] כדין שנוהג בתמורת עולה דין עולה וליתא דהלכה דתמורת אשם לא קריבה אשם אלא עולה ומשני דודאי לחטאת נמי צריך קרא לומר [שאם קרב] חטאת ואשם קאי עלה בעשה דהכי משמע קרא תמורת עולה וולד [שלמים] יקרב כל אחד במינו[9] האי לשם עולה והאי לשם שלמים כדכתיב תשא ובאת ועשית עולותיך הבשר [הא][10] ולד חטאת ותמורת אשם לא תשא ותקריב לשם חטאת ותמורת אשם לשם [ח] עולה אלא ולד חטאת מתה מהילכתא ותמורת אשם מהילכתא קריב לשם עולה לפירוש רבינו תם דבסמוך לאו[11] הבא מכלל עשה עשה דאי מהילכתא הוה אמינא הילכתא שלא יקריב חטאת ואשם ואי מקריב ליה לא מיחייב קא משמע לן קרא ואי

מלא דמי חטאת מעורבין בהן א"ר יוחנן הלכה היא בנזיר ר"ל אמר [1]לכל נדריהם ולכל נדבותם התורה אמרה מותר נדר יהא לנדבה בשלמא לר׳ יוחנן דאמר הלכה היא בנזיר אמטו להכי סתומין אין מפורשין לא אלא לר"ל לכל נדריהם ולכל נדבותם מאי איריא סתומין אפי׳ מפורשין אמר רבא מפורשין לא מצית אמרת כבר פסקה [ה]תנא דבי ר׳ ישמעאל [2]רק קדשיך אשר יהיו לך ונדריך בולדי קדשים ובתמורתם הכתוב מדבר מה תקנתן [2]תשא ובאת אל המקום אשר יבחר ה׳ יכול יעלם לבית הבחירה וימנע מהם מים ומזון בשביל שימותו ת"ל [3]ועשית עולותיך הבשר והדם לומר לך [ז]כדרך שאתה נוהג בעולה נהוג בתמורתה [ח]כדרך שאתה נוהג בשלמים נהוג בולדיהם יכול אף ולד חטאת ותמורת אשם כן [3]ת"ל רק דברי ר׳ ישמעאל [א] ר"ע אומר אינו צריך הרי הוא אומר [4]אשם הוא בהוייתו יהא קתני יכול יעלם לבית הבחירה וימנע מהם מים ומזון בשביל שימותו ת"ל ועשית עולותיך אמאי הא ולד חטאת הוא דגמירין בה מיתה אי לאו קרא ה"א ולד חטאת בכל מקום וולדי מעורבין בהן ואלדבה[5] לקמן מוכחא כשדמי חטאת דוקא מעורב בהן [לז] (נדר) ד] נתקבלה הלכה שיפלו לנדבה אבל אם דמי עולה ושלמים לבד מעורבין יחד לא נאמר בהן שיפלו לנדבה אלא יביא חליין עולה וחליין שלמים: **רבי** שמעון בן לקיש אומר לכל נדריהם ולכל נדבותם התורה אמרה מותר נדר יהיה לנדבה. וכל קרבנות מזיר בנדר הם באין ע"י שנדר ה] בנדור ואפילו החטאת וסברא הוא לאוקומי במותר כי האי דבשאר מותר לא משכחת לה דאם הפרים [מעות] לעולה ומתותו שהוזלו הבהמות יכול להקריב מהם עולה וכן שלמים כמו שהפרים מתחילה וסברא להעמידם במותר סתום כי האי חטאת עולה ושלמים מעורבין יחד:

בשלמא לר׳ יוחנן דאמר הלכה היא בנזיר אמטו להכי סתומין אין מפורשין לא. שכן נשנית הלכה למשה מסיני

לא א ב מיי׳ פ"ג ופ"ד מהל׳ תמורה הל"ח:
לב ג מיי׳ שם פ"ג הל׳ ח ופ"ד הל"ב:

תורה אור השלם

1. דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן וְאֶל בָּנָיו וְאֶל כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן הַגֵּר בְּיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יַקְרִיב קָרְבָּנוֹ לְכָל נִדְרֵיהֶם וּלְכָל נִדְבוֹתָם אֲשֶׁר יַקְרִיבוּ לַיְיָ לְעֹלָה: ויקרא כב יח
2. רַק קָדָשֶׁיךָ אֲשֶׁר יִהְיוּ לָךְ וּנְדָרֶיךָ תִּשָּׂא וּבָאתָ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ: דברים יב כו
3. וְעָשִׂיתָ עֹלֹתֶיךָ הַבָּשָׂר וְהַדָּם עַל מִזְבַּח יְיָ אֱלֹהֶיךָ וְדַם זְבָחֶיךָ יִשָּׁפֵךְ עַל מִזְבַּח יְיָ אֱלֹהֶיךָ וְהַבָּשָׂר תֹּאכֵל: דברים יב כז
4. וְהִקְטִיר אֹתָם הַכֹּהֵן הַמִּזְבֵּחָה אִשֶּׁה לֵיהוָה אִשֶּׁם הוּא: ויקרא ז ה

פי' הרא"ש

והלא דמי חטאת מעורבין וכו׳ ואיך יפלו לנדבה וה"ה דהוה מצי למפרך והלא דמי שלמים מעורבין בהן ואיך יביאו מדמי שלמים עולות: אמטו להכי סתומים אין מפורשים לא שכך קבלו הלכה למשה מסיני. מפורשים לא מצית אמרת כבר פסקה תנא דבי ר׳ ישמעאל דולד חטאת ותמורת חטאת למיתה אזלא. וה"ה מתו בעליה ונתכפרו בעליה (ג) דהלכה למשה מסיני דכולהו מתות אלא דניחא ליה לאתויי תנא דבי ר׳ ישמעאל דדריש להו מקראי. וכיון דהחטאת מתה גם המעות דמחטאת מתה גם המעות כיון דפי׳ לדמי חטאת יאכלו לים המלח: רק קדשיך אשר יהיו לך. בתמורה פ׳ ואלו קדשים ה"ק קדשיך אלו התמורות. נ"ל מדכתיב והיה הוא ותמורתו יהיה קודש: אשר יהיו לך אלו הולדות. נ"ל משום דקדושים בהווייתן ונולדו קדשים ובתמורה הכתוב מדבר דאילו עולות ושלמים [גופייהו] כבר נתפרש כל דינם. יכול יעלם לבית הבחירה וימנע מהם מים ומזון בשביל שימותו כדרך שעושין בולד חטאת ובתמורת חטאת דלמיתה אזלא. תלמוד לומר ועשית עולותיך הבשר והדם. ובסיפיה דקרא נמי כתיב ודם זבחיך ישפך [והבשר] תאכל דהיינו שלמים: כדרך שאתה נוהג בעולה תנהוג בתמורתה וכדרך שאתה נוהג בשלמים תנהוג בולדן ותמורתן יכול אף ולד חטאת ותמורת אשם כן. לא הזכיר באשם ולד דאשם בא זכר ומשום דנקט באשם א׳ נקט בחטאת נמי א׳: תלמוד לומר רק למעוטי ולד חטאת ותמורת אשם ר"ע אומר אינו צריך מיעוט לאשם: ואמאי והא גבי ולד חטאת הוא דגמירי דהא חטאות מתות הלכה למשה מסיני אבל עולה ושלמים מדגלי הלכתא בחטאת אבל אינהו לא: הוה אמינא ולד חטאת בכל מקום וכו׳ אי הוה כתיב תשא ובאת ולא הוה כתיב ועשית

עולותיך ה"א דהלכה היא בחטאת למות בכל מקום ומתשא ובאת הוה דרשי׳ דשאר ולדי קדשים ימותו בבית הבחירה:

ט) נראה דחסר כאן וא"ל וה"ה דהוי מצי למימר דהלמ"מ הוא דכולהו וכו׳.